



**DET KONGELIGE
LANDBRUKS- OG MATDEPARTEMENT**

Fornyings- og administrasjonsdepartementet
Konkurransopolitisk avdeling
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Deres ref

Vår ref
200602436-/NMO

Dato

10.10.06

Konkurransetilsynets vedtak om unntak fra konkurranselovgivningen for ulovlig rabattordning for toll på ost ved import til Norge fra EU

Landbruks- og matdepartementet har blitt gjort kjent med et vedtak fattet av Konkurransetilsynet 21. juli 2003 (V2003-50). Vedtaket er i motstrid til tollvernet for landbruksvarer, er spesielt sett fra konkurransepolitisk ståsted, berører Norges forhold til EU, og lider også av forvaltningsmessige mangler.

Vi ønsker med dette å gjøre Fornyings- og administrasjonsdepartementet kjent med saken, samt bidra til at ordningen opphører snarest.

Sakens bakgrunn:

Adv. firmaet Thommessen Krefting Greve Lund søkte, på vegne av Fetevaregrossistenes Landsforening, Norges Importostforening og COOP Norge AS, 28. mai 2003 om dispensasjon fra Konkurranseloven (av 1993) for en rabattordning til deling av importtoll på ost. Fetevaregrossistenes Landsforening består av blant andre NorgesGruppen ASA, Hakon Gruppen AS, Rema 1000 Norge AS, Brødrene Lorentzen AS, Brobekk Storcash AS, Toftdahl Servex og K. Ekrheim AS. Medlemmene i Norges Importostforening er Arla Foods AS, Tolstrup Cheese AS, Euro Cheese AS, J A Strand Agenturer AS, Almklev & Bull AS og Prøsch & Tøstie.

Som begrunnelse for ordningen, anførte søkerne at ordinær tollsats for ost er så høy i forhold til varens verdi at den reduserer konkurranseevnen til importosten på det norske markedet. Ovennevnte aktører har derfor gått sammen om en rabattordning. Den innebærer i praksis at utvalgte osteeksportører i EU, ditto dagligvaregrossister i Norge og de fire store dagligvarekjedene tar 1/3 av tollbelastningen hver. Grossisten

Postadresse
Postboks 8007 Dep
0030 Oslo

Kontoradresse
Akersgt. 59

Telefon
22 24 90 90
Org no.
972 417 874

Landbrukspolitisk avdeling
Telefaks
22 24 95 56

Saksbehandler
Nina Mosseby
22 24 93 02

får 9 kr/kg i avslag fra sin leverandør i EU og krever i sin tur et påslag på 9 kr/kg fra detaljisten i Norge. Detaljisten forplikter seg dernest til ikke å øke forbrukerprisen tilsvarende. Partene understreket videre i sin søknad overfor Konkurransetilsynet (KT) at ordningen er et resultat av en forståelse mellom partene og ikke en avtale om utsalgspriser.

Etter å ha hatt møte med partene og gjennomgått søknaden ga KT i sitt vedtak V2003-50 dispensasjon fra dagjeldende Konkurranselovs § 3-1. I vedtaket la KT blant annet vekt på følgende:

"Generelt sett er det fra et konkurransemessig synspunkt grunn til å være skeptisk til bransjeomfattende rabattordninger."

Og videre:

"... men siden den er spesifikt knyttet opp mot, og utformet i forhold til å nøytralisere den importhindrende virkningen av tollsatsen på ost, er det lite trolig at samarbeidet vil være med på å påvirke pris og rabattforhandlingene mellom aktørene for øvrig. Tilsynet vurderer dermed de konkurransebegrensende virkningene av rabattordningen til å være beskjedne."

KT ga deretter medlemmene av Norges Importstforening, COOP Norge AS og medlemmene i Fetevaregrossistenes Landsforening dispensasjon fra lovens § 3-1 gjeldende til og med 17. juli 2008. Dispensasjonen er gitt med hjemmel i dagjeldende Konkurranselovs § 3-9 a som ga KT anledning til å dispensere fra det generelle forbudet i § 3-1 fordi "... konkurransereguleringen innebærer at konkurransen i vedkommende marked forsterkes."

Hovedinnvendinger mot vedtaket:

Landbruks- og matdepartementet anser det som uakseptabelt at et tilsyn fatter et vedtak med slike politiske konsekvenser uten å rådføre seg med ansvarlige politiske myndigheter.

1. Landbrukspolitisk

KT skriver selv i sitt vedtak at hensikten med vedtaket er å nøytralisere importvernet på ost. Her opererer KT langt utenfor sitt faglige og politiske kompetanseområde. Tollvernet for landbruksvarer er forankret i internasjonale avtaler som WTO og EØS og vedtatt av Stortinget. Det ligger således ikke til KT å søke å undergrave dette gjennom sine vedtak. Importvernet for landbruksvarer er videre uløselig knyttet til jordbruksoppgjøret og gjennomføringen av det. Staten har forpliktet seg til blant annet å praktisere tollvernet slik at avtalens forutsetninger kan oppfylles. Det ligger ikke innenfor underliggende etaters mandat på egen hånd å søke å undergrave inngåtte avtaler. Det kan her tilføyes at daværende Arbeids- og administrasjonsdepartementet, nå FAD, som ansvarlig for KT i 2003 også var det konstitusjonelt ansvarlige departement for jordbruksavtalen.

2. Konkurransopolitisk

Vedtaket er en dispensasjon fra dagjeldende konkurranselov. Gjennom vedtaket blir KT garantist for kartellpraksis både ut fra EU og internt i Norge. Videre godkjenner med dette KT implisitt dumping fra utvalgte leverandører i EU til Norge. Vedtaket sanksjonerer også innenlands prisdiskriminering i Norge. Ordningen ekskluderer således mindre importører som ikke får kjøpt ost av EU-eksportører fordi de ikke er del av ordningen. KT bidrar på denne måten til å sementere markedet for import av oster til Norge, noe de selv også advarer mot i en høringsuttalelse knyttet til forskrift om fordeling av tollkvoter våren 2003. KT stadfester i vedtaket at rabattordningen er i strid med dagjeldende konkurranselovs forbud mot ulovlig prissamarbeid, men har likevel valgt å benytte sin skjønnsadgang til å dispensere.

3. Handelspolitisk

Rabattordningen, og ikke minst godkjenningen av den av en norsk tilsynsmyndighet, har også handelspolitisk betydning. Landbruks- og matdepartementet anser at den kan være i strid med EØS-avtalen Artikkel 19. Ordningen involverer noen eksportører fra EU i dumping, samtidig som den utelukker andre potensielle aktører. Den er som sådan direkte i motstrid til Artikkel 19-avtalen som ble inngått i 2002, hvor ett av målene med utvidet ostekvote var å slippe nye aktører til. Vi har i dag gjennom brev orientert Utenriksdepartementet om saken og bedt om en vurdering av hvordan den bør følges opp i forhold til EU.

4. Forvaltningsmessig

Konkurransetilsynets vedtak lider også av forvaltningsrettslige mangler. KT har lagt til grunn at den aktuelle rabattordningen er i strid med den dagjeldende konkurranselovens forbud mot ulovlig prissamarbeid. På denne bakgrunn har KT behandlet en søknad fra deltakerne i rabattordningen om dispensasjon fra forbudet. Konkurransetilsynet hadde ingen plikt til å dispensere, men kunne gjøre det på skjønnsmessig grunnlag dersom bestemte vilkår var oppfylt, jf. dagjeldende konkurranselov § 3-9.

Det følger både av alminnelige forvaltningsmessige prinsipper og forvaltningsloven § 17 at KT plikter å opplyse saken best mulig og vurdere relevante hensyn før de eventuelt på skjønnsmessig grunnlag dispenserer. KT kjente til at den aktuelle rabattordningen hadde til hensikt å omgå tollvernet som er vedtatt av Stortinget og i henhold til internasjonale forpliktelser. KT må på denne bakgrunn anses å være forpliktet til å kontakte myndighetene som er ansvarlige for tollvernet (Landbruks- og matdepartementet og Statens landbruksforvaltning) for å få saken tilstrekkelig opplyst som grunnlag for tilsynets videre saksbehandling. De har ikke kontaktet rette myndigheter og har overhodet ikke vurdert betydningen av at den ulovlige rabattordningen tillates på tross av at den har til hensikt å undergrave tollvernet og Stortingets landbrukspolitiske mål. Denne unnlåtelsen fra KT er klart i strid med alminnelige forvaltningsmessige prinsipper og kravet i forvaltningsloven § 17 om tilstrekkelig opplysning av saken.

Tilsynet har heller ikke vurdert hvilke konsekvenser en eventuell dispensasjon kan ha for aktørene som forbudet mot ulovlig prissamarbeid er ment å beskytte, typisk eksportører fra EU og norske importører som ikke deltar i det ulovlige prissamarbeidet. Det er uheldig og i strid med alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper at man gir dispensasjon fra et forbud uten å vurdere hensynet til aktørene som forbudsbestemmelsene har til hensikt å beskytte. Landbruks- og matdepartementet har da også erfaring med at mindre norske importører utenfor rabattordningen har blitt avvist når de har henvendt seg til eksportører fra EU for å kjøpe ost.

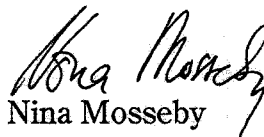
Oppsummering og konklusjon:

Landbruks- og matdepartementet finner at Konkurransetilsynets vedtak undergraver tollvernet for landbruksvarer slik det er vedtatt av Stortinget, samt at det har andre skadelige virkninger. Vi mener gode grunner tilsier at vedtaket er ugyldig på grunn av saksbehandlingsfeil som kan ha virket inn på vedtakets innhold. Vi ber Fornyings- og administrasjonsdepartementet vurdere å oppheve det på dette grunnlag, eventuelt bidra på andre måter til at den aktuelle rabattordningen bringes til opphør snarest mulig.

Med hilsen



Leif Førsell
ekspedisjonssjef



Nina Mosseby
rådgiver

Kopi:
Statens landbruksforvaltning